

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองคูใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามระยะเวลาการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา

ระยะที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

ระยะที่ 3 การประเมินผล

ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา

การดำเนินการในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองคูใหญ่ เพื่อเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือประกอบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองคูใหญ่ โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อระดมความคิดเห็นและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
- คณะผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในระหว่างนั้นผู้วิจัยได้เสนอต่อที่ประชุมว่าในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นน่าจะมีเครื่องมือสำหรับใช้เป็นกรอบในการดำเนินการโดยอ้างอิงจากหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ อย่าง ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่ผู้วิจัยนำเสนอและเสนอเพิ่มเติมว่าในการกำหนดกรอบแนวคิดของการดำเนินงานนั้นควรอิงเกณฑ์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวนั้นควรประกอบด้วย ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ

2. การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินการโดยผู้วิจัยนำเอกสารที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้มาให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยร่วมกันศึกษาเพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นเครื่องมือประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การสร้างเครื่องมือประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือในลักษณะของแบบสำรวจตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้โดยใช้หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำด้วย

4. ผู้วิจัยนำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา พร้อมกับปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความสมบูรณ์

5. นำเครื่องมือที่มีความสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวปรากฏผลดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ โดยภาพรวม

ข้อ	พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับปัญหา		
		\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	ด้านความมีระเบียบวินัย	3.88	0.67	มาก
2	ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.68	0.58	มาก
3	ด้านความประหยัด	3.63	0.80	มาก
4	ด้านความซื่อสัตย์	3.84	0.58	มาก
5	ด้านความรับผิดชอบ	3.78	0.78	มาก
โดยรวม		3.76	0.53	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.76 โดยพฤติกรรมที่มีปัญหามากเป็นลำดับแรกคือ พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 3.88

จากการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของนักเรียน โดยส่วนมากต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย ซึ่งถือว่าเป็นคุณธรรมระดับพื้นฐานที่จะเป็นเครื่องชักนำ คุณธรรมด้านอื่น ๆ ของนักเรียนให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้นตามไปด้วย และเมื่อพิจารณาเป็นราย พฤติกรรมจะพบปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ดังตารางที่ 4-8 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความมีระเบียบวินัย

ข้อ	พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับปัญหา		
		\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	การแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน	4.20	0.76	มาก
2	การเข้าแถวปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง	3.85	1.08	มาก
3	การเข้าแถวรับอาหารหรือซื้ออาหาร	3.80	0.89	มาก
4	การกินขนมหรือหยอกล้อกันขณะที่ครูกำลังสอน	3.70	0.86	มาก
5	การเล่นการพนันหรือเสพสิ่งเสพติด	3.85	0.74	มาก
โดยรวม		3.88	0.67	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความมีระเบียบวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.88 โดยพฤติกรรมที่มีปัญหามากเป็นลำดับแรกคือการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 4.20

ตารางที่ 5 สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ข้อ	พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับปัญหา		
		\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	การช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรมต่าง ๆ	3.75	0.91	มาก
2	การให้คำแนะนำแก่เพื่อนให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน	3.60	0.82	มาก
3	การช่วยแก้ปัญหาเมื่อยามเพื่อนเดือดร้อน	3.45	0.68	ปานกลาง
4	การแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้เพื่อนใช้	3.80	0.76	มาก
5	การแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ	3.80	0.83	มาก
โดยรวม		3.68	0.58	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.68 โดยพฤติกรรมที่มีปัญหามากเป็นลำดับแรกคือ การแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้เพื่อนใช้และการแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ คิดเป็นร้อยละ 3.80

ตารางที่ 6 สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความประหยัด

ข้อ	พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับปัญหา		
		\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	มีความรู้และใช้ไฟฟ้าในห้องเรียนและ อาคารเรียนต่าง ๆ อย่างประหยัด	3.55	0.94	มาก
2	การใช้น้ำอย่างประหยัดและรู้คุณค่า	3.60	0.88	มาก
3	การรู้จักใช้สิ่งของที่มีอยู่ในโรงเรียนอย่างรู้คุณค่า	3.60	0.99	มาก
4	การรู้จักออมเงิน	3.80	0.83	มาก
โดยรวม		3.63	0.80	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความประหยัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็น
ร้อยละ 3.63 โดยพฤติกรรมที่มีปัญหามากเป็นลำดับแรกคือ ความเป็นผู้มีนิสัยรักการประหยัด
คิดเป็นร้อยละ 3.80

ตารางที่ 7 สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความซื่อสัตย์

ข้อ	พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับปัญหา		
		\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	เมื่อเก็บสิ่งของที่ผู้อื่นทำหายได้นำมาแจ้งหาย	3.90	0.78	มาก
2	การทำแบบฝึกหัดหรือการบ้านด้วยตนเอง	3.90	0.96	มาก
3	การไม่ลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น	3.40	0.88	ปานกลาง
4	การพูดโกหกเพื่อให้ตนพ้นผิด	4.05	0.60	มาก
5	การไม่ทุจริตในการสอบ	3.95	0.09	มาก
โดยรวม		3.84	0.58	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความซื่อสัตย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็น
ร้อยละ 3.84 โดยพฤติกรรมที่มีปัญหามากเป็นลำดับแรกคือการพูดโกหกเพื่อให้ตนพ้นผิด
คิดเป็นร้อยละ 4.05

ตารางที่ 8 สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความรับผิดชอบ

ข้อ	พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับปัญหา		
		\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ	3.85	0.93	มาก
2	การปฏิบัติตามกติกาหรือข้อตกลงของกลุ่ม	3.95	0.94	มาก
3	การยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย	3.75	0.78	มาก
4	การนำสิ่งของที่ยืมไปใช้แล้วเข้าเก็บไว้ที่เดิม	3.60	0.75	มาก
5	การทิ้งขยะเฉพาะที่ที่โรงเรียนจัดไว้ให้	3.75	1.02	มาก
โดยรวม		3.78	0.78	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.78 โดยพฤติกรรมที่มีปัญหามากเป็นลำดับแรกคือ การปฏิบัติตามกติกาหรือข้อตกลงของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 3.95

จากการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ เป็นรายพฤติกรรม พบว่า นักเรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมในแต่ละด้านที่พบว่ามีระดับปัญหามากเป็นลำดับแรกคือ การแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้เพื่อนใช้ และการแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ความเป็นผู้มีนิสัยรักการประหยัด เมื่อเก็บสิ่งของที่ผู้อื่นทำหายได้นำมาแจ้งหาย และการปฏิบัติตามกติกาหรือข้อตกลงของกลุ่ม ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายต้องให้ความสำคัญและเร่งปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

สรุปผลการดำเนินงานในระยะที่ 1 การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา ซึ่งมีเป้าหมาย เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน บ้านหนองกงใหญ่ เพื่อเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือประกอบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินการโดยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเพื่อระดมความคิดเห็นและ สร้างเครื่องเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนและ ผลจากการดำเนินงานปรากฏว่าผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันจัดทำเครื่องมือประกอบ การเก็บรวบรวมข้อมูลและผลจากการศึกษาในระยะแรก พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน บ้านหนองกงใหญ่ มีปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้าน ที่มีปัญหามากเป็นลำดับแรก คือ ด้านความมีระเบียบวินัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่าแต่ละด้านมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอยู่ใน ระดับมากเช่นเดียวกัน โดยพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสูงเป็นลำดับแรกในแต่ละด้านปรากฏ ดังตารางที่ 9 ต่อไปนี้

ตารางที่ 9 พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

องค์ประกอบหลัก	จำนวน (KPI)	องค์ประกอบย่อย	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา
1. ความมีระเบียบวินัย	5	1. การแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 2. การเข้าแถวปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง 3. การเข้าแถวรับอาหารหรือซื้ออาหาร 4. การหยอกล้อกันขณะที่ครูกำลังสอน 5. การเล่นการพนันหรือเสพสิ่งเสพติด	การแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	จำนวน (KPI)	องค์ประกอบย่อย	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	5	<ol style="list-style-type: none"> 1. การช่วยเหลือเพื่อน ทำกิจกรรมต่าง ๆ 2. การให้คำแนะนำแก่เพื่อนให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 3. การช่วยแก้ปัญหาเมื่อยามเพื่อนเดือดร้อน 4. การแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้เพื่อนใช้ 5. การแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้เพื่อนใช้ 2. การแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ
3. ความประหยัด	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้ไฟฟ้าในห้องเรียนและอาคารเรียนต่าง ๆ อย่างประหยัด 2. การใช้น้ำอย่างประหยัดและรู้คุณค่า 3. การใช้วัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนอย่างรู้คุณค่า 4. การรู้จักออมเงิน 	การรู้จักออมเงิน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	จำนวน (KPI)	องค์ประกอบย่อย	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา
4. ความซื่อสัตย์	5	1. เมื่อเก็บสิ่งของของผู้อื่น ทำหายได้นำมาแจ้งหาย 2. การทำแบบฝึกหัด หรือการบ้านด้วยตนเอง 3. การไม่ลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น 4. การพูดโกหกเพื่อให้ตนพ้นผิด 5. การทุจริตในการสอบ	การพูดโกหกเพื่อให้ตนพ้นผิด
5. ความรับผิดชอบ	5	1. การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ 2. การปฏิบัติตามกติกาหรือข้อตกลงของกลุ่ม 3. การยอมรับผลการทำงานของตนเอง ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย 4. การนำสิ่งของที่ยืมไปใช้แล้วเข้าเก็บไว้ที่เดิม 5. การทิ้งขยะเฉพาะที่ที่โรงเรียนจัดไว้ให้	การปฏิบัติตามกติกาหรือข้อตกลงของกลุ่ม

จากตารางที่ 9 พบว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับ
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ พิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านความมีระเบียบ
วินัย คือ การแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือ
การแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้เพื่อนใช้และการแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ
ด้านความประหยัด คือ การรู้จักออมเงิน ด้านความซื่อสัตย์ คือ การพูดโกหกเพื่อให้ตนพ้นผิด
และด้านความรับผิดชอบ คือ การปฏิบัติตามกติกาหรือข้อตกลงของกลุ่ม

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ปรากฏดังนี้

“นักเรียนมักจะหยอกล้อกันเวลาเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงหรือเวลาเรียน
หนังสือ”

(ครูผู้สอน. 6 พฤศจิกายน 2549 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนควรจะได้รับการปรับปรุงเรื่องของการแต่งกายให้มากขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่
แสดงออกให้เห็นถึงความเป็นผู้มีระเบียบวินัยที่ดี”

(ครูผู้สอน. 6 พฤศจิกายน 2549 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนไม่ค่อยจะแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนใช้และไม่เสียสละเวลาทำกิจกรรม
ช่วยเพื่อน เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมกลุ่ม”

(ครูผู้สอน. 6 พฤศจิกายน 2549 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนมักจะเปิดไฟฟ้าหรือพัดลมทิ้งไว้ในห้องเรียน หลังจากที่เรียนเสร็จแล้ว
ในแต่ละชั่วโมง”

(ผู้บริหารสถานศึกษา. 6 พฤศจิกายน 2549 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนมักจะนำเงินไปซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็นต่อการเรียน เช่น ซื้อมือถือเพลงหรือ
เครื่องประดับ”

(ผู้ปกครอง. 6 พฤศจิกายน 2549 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนจะพูดโกหกเมื่อถูกจับได้ว่ากระทำความผิด เพราะกลัวถูกทำโทษ”
(ผู้บริหารสถานศึกษา. 6 พฤศจิกายน 2549 : สัมภาษณ์)

“ปัญหาที่พบบ่อย ๆ คือ นักเรียนส่งการหรืองานที่ได้รับมอบหมายไม่ทันเวลาที่ครูกำหนดให้ส่ง”

(ครูผู้สอน. 6 พฤศจิกายน 2549 : สัมภาษณ์)

ระยะที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

การดำเนินการระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบการเสริมสร้างตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันอภิปรายอย่างหลากหลายถึงการกำหนดแนวทางสำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน และมีมติร่วมกันว่า กลยุทธ์ประกอบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้น ควรประกอบด้วย การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและการนิเทศติดตามผล

การจัดกิจกรรมตามกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

1. วางแผนดำเนินการ

การวางแผนดำเนินการ มีเป้าหมายเพื่อกำหนดแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ โดยผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม คือ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2549 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนดำเนินการเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการโดยประชุมปรึกษาหารือร่วมกันว่ามีวิธีการใดที่จะนำมาเป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีที่สุดให้กับนักเรียน โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการร่วมแสดงความคิดเห็นของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยและจากแบบบันทึก ซึ่งพบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้นำเสนอแนวทางสำหรับการเสริมสร้างที่หลากหลาย โดยการให้ข้อมูลลงในแบบบันทึก จากนั้นผู้วิจัยนำแนวทางต่าง ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยว่าจะคัดเลือกเอาวิธีการใดถึงจะเหมาะสมกับสภาพปัญหาและวัยของนักเรียน

รวมไปถึงสภาพและบริบทของโรงเรียน และในที่สุดกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้มีมติร่วมกันว่า กิจกรรมที่น่าจะนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน น่าจะจัดให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของการดำเนินงานในขั้นต่อไปคือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และการนิเทศติดตามผล ซึ่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นักเรียนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ทั้งในและนอกห้องเรียน และนักเรียนสามารถที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ผลจากการวางแผนดำเนินการ ซึ่งดำเนินการโดยวิธีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน ระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย เพื่อหาวิธีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหามาเป็นกรอบสำหรับการกำหนดวิธีการและที่ประชุมได้มีความคิดเห็นร่วมกันว่าควรใช้วิธีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และการนิเทศติดตามผล

2. การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อจัดบรรยากาศภายในโรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน โดยดำเนินการ ระหว่างวันที่ 13-30 พฤศจิกายน 2549 ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลังจากที่ได้ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว

ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน โดยใช้กิจกรรมคือ

1. กิจกรรมต้นไม้พูดได้
 2. กิจกรรมป้ายคุณธรรม
 3. การจัดห้องจริยธรรม
 4. กิจกรรมห้องเรียนจริยธรรม
- รายละเอียดกิจกรรมต่าง ๆ ปรากฏดังนี้

1. กิจกรรมต้นไม้พูดได้ ดำเนินการโดยการสำรวจจำนวนต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ แล้วประสานกับครูผู้สอนทุกคนของโรงเรียน

บ้านหนองกุงใหญ่ให้นำคติธรรมหรือสุภาษิตที่นักเรียนสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพื่อนำมาเขียนบนแผ่นป้ายเพื่อจะนำไปติดตามต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียนโดยการประสานงานกับนักการภารโรงดำเนินการให้

2. กิจกรรมป้ายคุณธรรม ดำเนินการ โดยการสำรวจสถานที่ภายในบริเวณโรงเรียน เพื่อกำหนดตำแหน่งที่จะติดตั้งป้ายคุณธรรม จากนั้นเขียนคติธรรมหรือสุภาษิตเพื่อนำไปติดตั้ง โดยการประสานงานกับนักการภารโรงดำเนินการให้

3. การจัดห้องจริยธรรม ดำเนินการ โดยการทำบันทึกเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่เพื่อขออนุญาตจัดทำห้องจริยธรรมภายในโรงเรียน โดยการปรับปรุงห้องสังคมศึกษา ไว้รองรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

4. กิจกรรมห้องเรียนจริยธรรม ดำเนินการ โดยประสานกับครูที่ปรึกษาของห้องเรียนแต่ละห้อง ได้สำรวจสภาพห้องเรียนและกำหนดมุมที่จะจัดให้เป็นมุมที่มีสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะ จากนั้นผู้วิจัยได้จัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับการดำเนินงานเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการปรับปรุงห้องเรียนให้กับครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการร่วมกับนักเรียนภายในห้อง

ผลจากการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันดำเนินการระหว่างวันที่ 13-30 พฤศจิกายน 2549 โดยทำกิจกรรมต่าง ๆ คือ กิจกรรมต้นไม้พูดได้ กิจกรรมป้ายคุณธรรม การจัดห้องจริยธรรม และการจัดห้องเรียนจริยธรรม และในระหว่างนั้น ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นประสบผลสำเร็จหรือต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงในส่วนใดบ้าง ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

“การจัดกิจกรรมต้นไม้พูดได้เป็นการเพิ่มแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญภายในโรงเรียนซึ่งนักเรียนสามารถนำไปเป็นคติในการดำเนินชีวิต และเป็นคนดีของสังคมในโอกาสต่อไป”

(ครูผู้สอน. 14 พฤศจิกายน 2549. สัมภาษณ์)

“การที่นักเรียนได้อ่านคติธรรมและสุภาษิตที่ปรากฏในกิจกรรมต้นไม้พูดได้ และกิจกรรมป้ายคุณธรรม เปรียบเสมือนการเรียนรู้นอกห้องเรียน”

(ครูผู้สอน. 16 พฤศจิกายน 2549. สัมภาษณ์)

“นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
ในห้องจริยธรรมได้เป็นอย่างดี”

(ครูผู้สอน. 17 พฤศจิกายน 2549. สัมภาษณ์)

“กิจกรรมต่าง ๆ เน้นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง
เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ รวมทั้งสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้”
(ผู้บริหารสถานศึกษา. 14 พฤศจิกายน 2549. สัมภาษณ์)

“นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมจากสื่อที่ปรากฏอยู่ในห้องเรียน
ซึ่งถือว่าเป็นสื่อการเรียนที่สำคัญอย่างหนึ่งภายในห้องเรียน”

(ครูผู้สอน. 21 พฤศจิกายน 2549. สัมภาษณ์)

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ระหว่างวันที่ 1-29 ธันวาคม 2549 โดยมี
ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม คือ ผู้วิจัย วิทยากร กลุ่มผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3
จำนวน 8 คน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ จำนวน 179 คน มีวิธีเก็บ
รวบรวมข้อมูล คือ การสังเกต การสอน สัมภาษณ์ รายละเอียดของกิจกรรมปรากฏดังนี้

1. สสำรวจสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนแต่ละคนว่า
ได้ดำเนินการด้วยวิธีการอย่างไรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบสอน ซึ่งพบว่า
ครูผู้สอนแต่ละคนศึกษาเนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาจนเข้าใจแล้วดำเนินการวิเคราะห์
หลักสูตรก่อนที่จะจัดทำเป็นแผนการสอน แต่รายละเอียดที่ปรากฏในแผนการสอนนั้นยังไม่มี
การเน้นคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนแต่ละคนให้ข้อมูล
ที่เป็นแนวทางเดียวกันคือยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน
ในลักษณะของการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน
และถ้าหากได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน ในลักษณะดังกล่าวก็สามารถที่จะนำไปเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการได้

2. วันจันทร์ที่ 4 ธันวาคม 2549 ผู้วิจัยเชิญนายขวัญชัย ภูเฉลิม รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบความสำเร็จด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม มาเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แก่ครูผู้สอน

วิทยากรได้ดำเนินการบรรยายโดยการสนทนากับครูผู้สอนแต่ละคน ว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนสอน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม มากน้อยเพียงใด จากนั้นได้นำตัวอย่างแผนการสอน ในลักษณะดังกล่าวมาให้ ครูผู้สอน ได้ศึกษาประกอบการรับฟังคำบรรยาย พร้อมกับเปิดโอกาสให้ซักถามเกี่ยวกับ ประเด็นที่สงสัยเป็นระยะ ๆ จากนั้น ได้ให้ครูผู้สอนแต่ละคนทดลองเขียนแผนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบสอนคนละ 1 ชั่วโมง โดยมีวิทยากรและผู้วิจัยคอยดูแลและ ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

ครูผู้สอนแต่ละคนนำเสนอแผนการสอนที่เขียนเสร็จแล้วให้สมาชิก ภายในกลุ่มทราบพร้อมกันอภิปรายถึงจุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุงภายในแผน ของแต่ละคน และจากการนำเสนอแผนการสอนของครูผู้สอน พบว่า แต่ละคนสามารถเขียน แผนการสอน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรม ได้อย่างสมบูรณ์และสามารถที่จะ นำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ และจากการสอบถามในลักษณะ ของการสนทนาร่วมกันทราบว่าครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับการเขียน แผนการสอน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมได้และยังมั่นใจว่าสามารถ ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวได้ด้วย จากนั้นผู้วิจัยและวิทยากร ได้นัดหมายกับครูผู้สอนว่าจะนิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวันที่ 29 ธันวาคม 2549 เพื่อติดตามผลว่าครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้อง กับแนวทางดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

3. วันที่ 29 ธันวาคม 2549 ผู้วิจัยและวิทยากรได้นิเทศการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของครูผู้สอนแต่ละคน และในระหว่างการนิเทศนั้นผู้วิจัยและวิทยากรเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยการสังเกต การสอนและการบันทึกข้อมูลจากแผนการสอน จากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้ จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ร่วมกันถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยการ

บูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งผลจากการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนแต่ละคนสามารถจัดกิจกรรมการเรียน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบสอนได้ในระดับที่น่าพอใจ รวมไปถึงแผนการสอนก็มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวด้วย

ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 1-29 ธันวาคม 2549 โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การสำรวจสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมและการนิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนแต่ละคน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ได้ ประกอบกับการที่ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน

4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เป็นการจัดกิจกรรมภายนอกห้องเรียน ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน โดยตรง โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ และดำเนินกิจกรรม ระหว่างวันที่ 8-31 มกราคม 2550 ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม คือ ผู้วิจัย ผู้นิเทศ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย วิทยากรและนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกจากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกจากแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้นิเทศ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย เอกสาร และวิทยากร

ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมที่จะใช้ประกอบการดำเนินงานว่าน่าจะใช้กิจกรรมหรือวิธีการดำเนินงานในลักษณะใดถึงจะเหมาะสมกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนและมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำมาบูรณาการให้เข้ากับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละด้านได้ และจากการแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างหลากหลายที่ประชุมได้มีมติร่วมกันว่า น่าจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมรณรงค์การแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
2. กิจกรรมไหว้กันวันละสองครั้ง
3. กิจกรรมธนาคารความดี
4. กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
5. กิจกรรมออมทรัพย์
6. การปฏิบัติธรรมในวันพระ
7. การอบรมในวันสุกัรสุดสัปดาห์

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. จัดให้มีกลุ่มพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมซึ่งประกอบด้วยครู-อาจารย์เป็นที่ปรึกษาและมึนักเรียน 5 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีการตั้งหัวหน้ากลุ่มที่จะทำการบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษากลุ่ม โดยกำหนดกรอบการบันทึกตามกรอบการพัฒนา 5 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้
 2. จัดให้มีการประชุมหัวหน้ากลุ่มเพื่อประเมินผลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางที่สมาชิกในแต่ละกลุ่มร่วมกันดำเนินการว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันปฏิบัติแล้วประสบผลสำเร็จมากที่สุด และมีแนวทางการปฏิบัติร่วมกันอย่างไร ซึ่งอาจมีการประกาศเกียรติคุณและให้รางวัลให้กับกลุ่มที่มีวิธีการพัฒนาที่สร้างสรรค์หรือประสบความสำเร็จสูง
 3. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อยกย่องผลการปฏิบัติงานของกลุ่มที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ประสบผลสำเร็จมากที่สุด พร้อมกับมีการเผยแพร่แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ประสบความสำเร็จ ของนักเรียนให้กลุ่มอื่น ๆ ได้ทราบเพื่อปฏิบัติตาม
 4. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทำการประเมินผลการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนหลังจากใช้มาตรการต่าง ๆ ประมาณ 1 เดือน
- ผลจากการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ซึ่งได้ดำเนินการในระหว่างวันที่ 8-31 มกราคม 2550 ตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัยทั้ง 5 ด้าน ปรากฏว่าบุคลากรทุกฝ่ายได้ร่วมกันปฏิบัติอย่างจริงจังส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมของนักเรียนขณะที่อยู่โรงเรียนซึ่งพบว่านักเรียนจะแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น นักเรียน

ส่วนมากให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเดินแถวไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน การทำเวรประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียน การทำกิจกรรมหน้าเสาธง การเข้าคิวเพื่อรอรับบริการในโรงอาหาร การอดออม รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับเพื่อนในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งผลแห่งการดำเนินงานดังกล่าวปรากฏดังผลการสังเกตพฤติกรรมดังตารางที่ 10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ผลการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ โดยภาพรวม

ข้อ	พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับปัญหา		
		\bar{X}	S.D.	แปลความ
1	ด้านความมีระเบียบวินัย	1.95	0.43	น้อย
2	ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	2.03	0.49	น้อย
3	ด้านความประหยัด	2.16	0.48	น้อย
4	ด้านความซื่อสัตย์	2.28	0.38	น้อย
5	ด้านความรับผิดชอบ	2.12	0.43	น้อย
โดยรวม		2.10	0.28	น้อย

จากตารางที่ 10 พบว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.10 โดยด้านที่มีปัญหาน้อยกว่าอื่น ๆ คือ ด้านความมีระเบียบวินัย คิดเป็นร้อยละ 1.95

พฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการเสริมสร้างเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมเปรียบเทียบกับสภาพก่อนการเสริมสร้าง ปรากฏดังตารางที่ 11 ต่อไปนี้

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ ระหว่างก่อนและหลัง
การเสริมสร้าง

องค์ประกอบหลัก	พฤติกรรม ที่เป็นปัญหา	สภาพปัญหา		สภาพปัญหา		กิจกรรมสนับสนุน
		ก่อนการเสริมสร้าง \bar{X}	แปลความ	ก่อนการเสริมสร้าง \bar{X}	แปลความ	
1. ความมีระเบียบวินัย 1.1 การแต่งกายไม่ถูกต้อง ตามระเบียบของโรงเรียน 1.2 การเข้าแถวปฏิบัติกิจกรรม หน้าเสาธง 1.3 การเข้าแถวรับอาหาร หรือซื้ออาหาร 1.4 การหยอกล้อกันขณะที่ครู กำลังสอน 1.5 การเล่นการพนันหรือเสพ สิ่งเสพติด	การแต่งกายไม่ถูกต้อง ตามระเบียบของ โรงเรียน	4.20	มาก	1.73	น้อย	1. กิจกรรมรณรงค์การแต่งกาย ให้ถูกต้องตามระเบียบ ของโรงเรียน 2. การปฏิบัติธรรมในวันพระ 3. การอบรมในวันศุกร์สุดสัปดาห์ 4. กิจกรรมชมรมคาราวาดี

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา	สภาพปัญหา		สภาพปัญหา		กิจกรรมสนับสนุน
		\bar{X}	แปลความ	ก่อนการเสริมสร้าง	แปลความ	
2. ความเชื่อเพื่อพ่อแม่	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา					
2.1 การช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรมต่าง ๆ	1. การแบ่งปันสิ่งของของตนเองให้เพื่อนใช้	3.80	มาก	2.25	น้อย	1. กิจกรรมประจำชาติปไตน์โรงเรียน
2.2 การให้คำแนะนำแก่เพื่อน	2. การแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ	3.80	มาก	1.93	น้อย	2. กิจกรรมไหว้กันวันละสองครั้ง 3. การปฏิบัติธรรมในวันพระ 4. การอบรมในวันสุกฤษฎ์ศัลย์ดาห์ 5. กิจกรรมรณรงค์การความดี
2.3 การช่วยเหลือปัญหาเมื่อยามเพื่อนเดือดร้อน						
2.4 การแบ่งปันสิ่งของตนเองให้เพื่อนใช้						
2.5 การแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ						

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	พฤติกรรม ที่เป็นปัญหา	สภาพปัญหา ก่อนการเสริมสร้าง		สภาพปัญหา ก่อนการเสริมสร้าง		กิจกรรมสนับสนุน
		\bar{X}	แปลความ	\bar{X}	แปลความ	
3. ความประหยัด	การรู้จักออมเงิน	3.80	มาก	2.18	น้อย	1. กิจกรรมออมทรัพย์ 2. การอบรมในวันศุกร์สุดสัปดาห์ 3. กิจกรรมรณรงค์การความดี
3.1 การใช้ไฟฟ้าในห้องเรียน และอาคารเรียนต่าง ๆ อย่างประหยัด						
3.3 การใช้น้ำอย่างประหยัด และรู้คุณค่า						
3.4 การใช้วัสดุอุปกรณ์ ของโรงเรียนอย่างรู้คุณค่า						
3.5 การรู้จักออมเงิน						

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา	สภาพปัญหา ก่อนการเสริมสร้าง		สภาพปัญหา ก่อนการเสริมสร้าง		กิจกรรมต้นแบบ
		\bar{X}	แปลความ	\bar{X}	แปลความ	
4. ความซื่อสัตย์ 4.1 เมื่อเก็บสิ่งของของผู้คนที่หายได้ นำมาแจ้งหาย 4.2 การทำแบบฝึกหัดหรือการบ้าน ด้วยตนเอง 4.3 การไม่ลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น 4.4 การพูดโกหกเพื่อให้ตนพ้นผิด 4.5 การทุจริตในการสอบ	การพูดโกหก เพื่อให้ตนพ้นผิด	4.05	มาก	2.05	น้อย	1. การปฏิบัติธรรมในวันพระ 2. การอบรมในวันสุกฤษฎีดาห์ 3. กิจกรรมรณรงค์การความดี

ตารางที่ 11 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	พฤติกรรม ที่เป็นปัญหา	สภาพปัญหา ก่อนการเสริมสร้าง		สภาพปัญหา ก่อนการเสริมสร้าง		กิจกรรมสนับสนุน
		\bar{X}	แปลความ	\bar{X}	แปลความ	
5. ความรับผิดชอบ	การปฏิบัติตามกติกา หรือข้อตกลงของกลุ่ม	3.95	มาก	1.97	น้อย	1. กิจกรรมรณรงค์การแต่งกาย ให้ถูกต้องตามระเบียบ ของโรงเรียน 2. กิจกรรมประชาธิปไตย ในโรงเรียน 3. กิจกรรมธนาคารความดี
5.1 การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ						
5.2 การปฏิบัติตามกติกาหรือ ข้อตกลงของกลุ่ม						
5.3 การยอมรับผลการกระทำ ของตนเองทั้งที่เป็นผลดี และผลเสีย						
5.4 การนำสิ่งของที่ยืมไปใช้แล้ว เข้าเก็บไว้ที่เดิม						
5.5 การทิ้งขยะเฉพาะที่ ที่โรงเรียน จัดไว้ให้						

และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการบันทึก ปรากฏดังนี้

“การส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแนวทางแห่งการเสริมสร้าง
คุณธรรมจริยธรรม ส่งผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยที่นักเรียนมี
ความกระตือรือร้นในอันที่จะทำกิจกรรมต่างๆ และปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น”
(ผู้บริหารสถานศึกษา. 31 มกราคม 2550 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้าและตั้งใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น”
(ครูผู้สอน. 31 มกราคม 2550 : สัมภาษณ์)

“การเดินแถวไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีระเบียบวินัย
มากขึ้น ซึ่งส่งผลไปถึงความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียนด้วย”
(ผู้นำชุมชน. 31 มกราคม 2550 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนมีความรับผิดชอบและรู้จักช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ในครอบครัวมากขึ้น”
(ผู้ปกครอง. 31 มกราคม 2550 : สัมภาษณ์)

“การได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในลักษณะของกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรม
ที่เป็นความรับผิดชอบของตนเอง ทำให้นักเรียนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองและม
ความสามัคคีกันมากขึ้น”
(นักเรียน. 31 มกราคม 2550 : สัมภาษณ์)

“การนำนักเรียนเข้าปฏิบัติธรรมทุกวันพระ โดยการรักษาศีล 8 การฝึกสมาธิ และ
การฟังพระธรรมเทศนา เป็นการฝึกอบรมและขัดเกลาจิตใจของนักเรียนให้เป็นคนอ่อนโยน”
(ครูผู้สอน. 31 มกราคม 2550 : บันทึก)

5. การนิเทศติดตามผล

การนิเทศติดตามผล มีเป้าหมาย เพื่อติดตามผลการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ระหว่างวันที่ 13-17 กุมภาพันธ์ 2550 ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรม คือ ผู้วิจัย ผู้นิเทศ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย วิทยากร และนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกงใหญ่ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือการสังเกต และการสัมภาษณ์ จากผู้นิเทศ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย เอกสาร และวิทยากร

ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการ โดยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งในขณะที่อยู่ในบริเวณ โรงเรียนและขณะอยู่ที่บ้าน เพื่อติดตามว่า หลังจากทีนักเรียนได้รับการเสริมสร้างเพื่อเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย แล้วมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด หรือสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ และผลจากการนิเทศพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งอยู่ที่บ้าน และอยู่ที่โรงเรียน เช่น การแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน การเป็นผู้รู้จักประหยัด โดยการใช้จ่ายเงินหรือสิ่งของต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่ารวมถึง การปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของหมู่คณะด้วยการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่และข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ ดังข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่พบว่า สอดคล้องกับพฤติกรรมที่สังเกตได้ในระหว่างการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม คือ นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ มีผลสืบเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้รับการอบรม และเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาของนักเรียน รวมไปถึงการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและการติดตามดูแล จากครูผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน อย่างใกล้ชิด ทำให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้มีคุณลักษณะของความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“การพัฒนาด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น เช่น มีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, 17 กุมภาพันธ์ 2550 : สัมภาษณ์)

“พฤติกรรมของนักเรียนที่เคยเป็นปัญหาในหมู่บ้าน ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้รับการเสริมสร้างให้มีคุณธรรมจริยธรรม ทำให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีระเบียบวินัยที่ดี”

(ผู้นำชุมชน. 17 กุมภาพันธ์ 2550 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนรู้จักช่วยเหลืองานบ้าน และใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า เช่น นำเงินไปซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่มีประโยชน์ต่อตนเองและการเรียนหนังสือ”

(ผู้ปกครอง. 17 กุมภาพันธ์ 2550 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น เช่น การส่งการบ้าน การทำเวรประจำวัน การแต่งตัวถูกระเบียบของโรงเรียน การช่วยเหลือเพื่อน ๆ ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น”

(ครูผู้สอน. 17 กุมภาพันธ์ 2550 : สัมภาษณ์)

“เพื่อน ๆ ทุกคนมีความรักและสามัคคีกันมากขึ้น เพราะทุกคนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่อิจฉาริษยากัน ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนน่าอยู่และน่าเรียนมากขึ้น”

(นักเรียน. 17 กุมภาพันธ์ 2550 : สัมภาษณ์)

สรุปผลการดำเนินงานในระยะที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

จากการที่ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาเป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้าง ด้วยกลยุทธ์ที่หลากหลาย คือ การวางแผนดำเนินการ การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และการนิเทศติดตามผลครอบคลุมกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้คือ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด และความรับผิดชอบ โดยความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติอย่างจริงจัง รวมไปถึงการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและการติดตามดูแลจากครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมของนักเรียนขณะที่อยู่ในโรงเรียนซึ่งพบว่านักเรียนจะแต่งกายถูกต้อง

ตามระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น นักเรียนส่วนมากให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกรรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเดินแถวไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน การทำเวรประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียน การทำกิจกรรมหน้าเสาธง การเข้าคิวเพื่อรอรับบริการในโรงอาหาร การอดออม รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับเพื่อนในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างดี แต่ในขณะที่เดียวกัน ก็ยังพบว่า ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังต้องได้รับการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มเติม อันเนื่องมาจากพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนแสดงออกมานั้น ยังไม่เป็นที่พึงพอใจของครู และผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วย

1. นายอภิษฐ์	พิมพ์โส
2. นายสหชาติ	สุทธิอัน
3. นายอนันต์	มิโสภา
4. นายสุภชัย	สาระหา
5. นายอดิศักดิ์	เทียบถึง
6. นายวิเชียร	อุดโพธิ์
7. นายชาติรี	เอี่ยมปาน
8. นายนัฐกร	เข้มชื่น
9. นายสุวิทย์	ละอองเอก
10. นายอดิศักดิ์	เลิศสงคราม
11. นายรัฐพล	บรรเลง
12. เด็กชายเกรียงไกร	บุญศรี
13. เด็กชายบุญมา	แก้ววิจารณ์
14. เด็กชายบุรีศรี	ทรัพย์ฉวี
15. เด็กชายมรรณพ	จำเริญไกร

ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมปรึกษาหารือกันถึงแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนจำนวนดังกล่าว ว่ามีวิธีการใดที่จะดำเนินการเพื่อให้พฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับที่น่าพอใจขึ้น สุดท้ายที่ประชุมมีมติร่วมกันว่า ควรนำนักเรียนจำนวนดังกล่าวเข้ารับการอบรมคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการพัฒนานักเรียนแกนนำป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 26-28 กุมภาพันธ์ 2550 ซึ่งจัดโดยจังหวัดกาฬสินธุ์ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ณ วัดป่า

พุทธบุตร อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 3 การประเมินผล

การประเมินผลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ซึ่งดำเนินการในวันที่ 6 มีนาคม 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และผู้นิเทศซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมาร่วม นิเทศและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งลักษณะของการประเมินผลนั้นได้ดำเนินการประกอบการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล เพื่อทราบว่าโดยภาพรวมแล้วพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้รับการเสริมสร้างให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้นหรือไม่ หรือมีกลยุทธ์หรือแนวทางใดที่ถือว่าเป็นแนวทางที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับวัยของนักเรียนมากที่สุด มาใช้ประกอบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแล้วได้ผลดีที่สุดด้วย

การดำเนินการระหว่างการประเมินผล ผู้วิจัย ได้ดำเนินการโดยเชิญกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางของการปฏิบัติระหว่างการดำเนินการ พร้อมกับแจกเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการดำเนินงาน

ผลจากการดำเนินการ พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้นสอดคล้องกับผลการดำเนินงานในระยะต่าง ๆ ที่ผ่านมา คือนักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎ ระเบียบของโรงเรียนและสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนด้วยการช่วยเหลือทำกิจกรรมต่าง ๆ เท่าที่ความสามารถของตนเองจะช่วยเหลือได้ เป็นผู้ที่มีนิสัยรักการประหยัดและรู้จักใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งกิจกรรมของตนเองและกิจกรรมส่วนรวม ทั้งนี้มีผลสืบเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้รับการเสริมสร้างด้วยกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและวุฒิภาวะของนักเรียน ทำให้การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดำเนินการไปได้ด้วยดี ทำให้ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ข้อสรุปร่วมกันอีกประเด็นหนึ่งคือ การใช้กลยุทธ์สำหรับการเสริมสร้าง

คุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้น ต้องเลือกและกำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบันปัญหา วุฒิกภาวะของนักเรียน รวมไปถึงสภาพและบริบทของสถานศึกษาด้วย เช่นการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ การจัดกิจกรรมเสริมที่สอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ล้วนแต่เป็นวิธีการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้เช่นกัน

ส่วนนักเรียน จำนวน 15 คน ที่ได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มเติม โดยการเข้ารับการอบรมคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการพัฒนานักเรียนแกนนำป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 26-28 กุมภาพันธ์ 2550 ซึ่งจัดโดยจังหวัด กาฬสินธุ์ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ณ วัดป่าพุทธบุตร อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น พบว่า มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้น ดังจะเห็นได้ จากการสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“การเสริมสร้างนักเรียนด้วยการเข้ารับการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ส่งผลให้ นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยที่ดีขึ้น”

(กลุ่มผู้ร่วมวิจัย. 6 มีนาคม 2550 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนรู้จักการใช้สิ่งของภายในโรงเรียนอย่างรู้คุณค่า เช่น การปิดพัดลม ปิดไฟฟ้า หรือปิดน้ำหลังใช้แล้วทุกครั้ง”

(กลุ่มผู้ร่วมวิจัย. 6 มีนาคม 2550 : สัมภาษณ์)

“นักเรียนรู้จักรับผิดชอบภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ เช่น การทำความสะอาดห้องเรียน การทำความสะอาดเขตพื้นที่ที่ได้รับมอบและส่งงานตามกำหนดเวลา มากขึ้น”

(กลุ่มผู้ร่วมวิจัย. 6 มีนาคม 2550 : สัมภาษณ์)

“พฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน เช่น การเข้าคิวขณะส่งงาน การเข้าคิวขณะซื้ออาหาร เป็นต้น”

(กลุ่มผู้ร่วมวิจัย. 6 มีนาคม 2550 : สัมภาษณ์)